AIKUISILLE SUUNNATUN PERUSOPETUKSEN JA PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVAN OPETUKSEN NYKYTILA

Selvitys lukuvuodesta 2016–2017

Heidi Vesa
Erja Vihervaara

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Raportit ja selvitykset 2017:5

© Opetushallitus

Raportit ja selvitykset 2017:5

ISBN 978-952-13-6358-0 (pdf)
ISSN-L 1798-8918
ISSN 1798-8926 (pdf)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ 5

1 JOHDANTO 7

2 AIKAISEMMAT SELVITYKSET 8

3 AIKUISILLE SUUNNATTUA PERUSOPETUSTA JA PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVAA OPETUSTA JÄRJESTÄVÄT OPPILAITOKSET 10

4 KYSELYN TOTEUTUS 12

5 KYSELYN TULOKSET JA KEHITTÄMISAJATUKSIA 13

5.1 Vieraskielisten opiskelijoiden määrä 13

5.2 Opiskelijoiden lähtötilanne ja jatkoon hakeutuminen 16

5.3 Opetuksen järjestäminen 17

5.4 Ohjaus ja tuki 23

LIITE 1. HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ 30

LIITE 2. KYSELYLOMAKE 33

TIIVISTELMÄ

Iltakoulujen liitto IKLO ry ja Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry selvittivät Opetushallituksen toimeksiannosta aikuisille suunnatun perusopetuksen ja aikuisille suunnatun perusopetukseen valmistavan opetuksen nykytilaa lukuvuonna 2016–2017. **Selvitykseen vastasi 41 oppilaitosta**, joista aikuislukioita oli 15, lukion aikuislinjoja 2, kansanopistoja 17 ja kansalaisopistoja 3. Muita oppilaitoksia oli 4 (kunnan järjestämä perusopetus, ammatillinen oppilaitos ja toinen aste). Näin ollen aineiston oppilaitosten kokonaismäärä oli 41. Opetushallituksen ja selvityksen tietojen perusteella aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta antaa lukuvuonna 2016–2017 yhteensä 47 oppilaitosta (ks. kartta 1).

Selvityksen mukaan lukuvuonna 2016–2017 **valtaosalla vastaajista (37) on vieraskielisiä opiskelijoita perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.** Perusopetukseen valmistavaa opetusta aikuisille ilmoitetaan olevan 16 oppilaitoksella. Lukuvuonna 2017–2018 39 oppilaitosta suunnittelee järjestävänsä opetusta.

Kysely osoitti, että **suurin osa järjestää myös muuta maahanmuuttajille suunnattua koulutusta.** Muu koulutus oli suomen kielen kursseja, kansanopistojen kehittämää Nutukka-koulutusta, omaehtoista kotoutumiskoulutusta, lukemiseen ja kirjoittamiseen valmentavaa koulutusta, varsinaista luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, ruotsin kielen kursseja, vapaan sivistystyön maahanmuuttajalinjoja, ammatillisen koulututukseen valmentavaa koulutusta (VALMA), suomen kielen linja maahanmuuttajille sekä ammatillista koulutusta.

Kyselyn perusteella opiskelijat jatkavat pääosin ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen sekä työelämään. Lisäksi selvitettiin mahdollisia esteitä jatkoon pääsemiseksi. **Pääasiallinen este** oli puutteellinen kielitaito.

Maahanmuuttajien **oman äidinkielen opetuksen** tarjonta on aineiston mukaan vähäistä. Ainoastaan kahdessa oppilaitoksessa 41:stä annettiin oman äidinkielen opetusta. **Muuta opetusta opiskelijan äidinkielellä** järjesti seitsemän oppilaitosta 41:stä**.** Muu opetus oli lähinnä uskontoa ja tukiopetusta. Vajaa puolet oppilaitoksista järjesti **muuta katsomusaineiden opetusta** kuin elämänkatsomustietoa. Tuloksissa ilmeni, että aikaisempaan kyselyyn (2012) verrattuna oppilaitosten käytännössä vapauttaa opiskelija **toisen kotimaisen kielen opetuksesta** on tiukentunut tai vapautusta opiskelusta ei enää haeta siinä määrin kuin aiemmin.

Aikuisten perusasteen opetusta antavat oppilaitokset ovat kulttuurisesti moninaisia. Selvityksen mukaan oppilaitoksissa tunnistetaan ja arvostetaan eri kulttuurien erityispiirteitä. **Kulttuurien tuntemuksen opettamisessa** eniten mainittiin vieraskielisten ottaminen huomioon opetuksessa (37). Tapahtumia ja juhlia järjesti 35 ja opettajia koulutti 28 oppilaitosta.

Selvityksen aikana todettiin, että aikuisten perusopetukseen soveltuvaa **oppimateriaalia** ei ole tai sitä on hyvin niukalti. Kyselyn aineiston perusteella tarve olisi erityisesti aikuisille soveltuvalle selkokieliselle, visuaaliselle, kielitietoiselle ja monimuotoiselle materiaalille.

Kyselyssä selvitettiin myös opettajien **täydennyskoulutustarvetta.** Lähes puolet vastaajista halusi täydennyskoulutusta **arviointiosaamiseen.** Selvityksessä todettiin yleisesti, että

arviointikriteereiden käyttö ei yksistään riitä, vaan arvioinnissa on tärkeää suhteuttaa arvio opiskelijan omaan etenemiseen ja oppimishistoriaan.

Lähiopetuksen lisäksi kyselyn mukaan **opetusmenetelmistä yleisimmin käytettiin verkko-opetusta** (20). Vastausten perusteella sulautuva opetus sekä käänteinen luokkahuoneopetus ovat jonkin verran käytettyjä opetusmenetelmiä. Samanaikaisopettajuus sekä kielitietoinen opetus ilmeni muutamissa vastauksissa.

Selvityksessä kuvattiin, että aikuisen opiskelijan **tukemiseen ja ohjaamiseen** liittyvät ratkaisut ovat kohderyhmästä johtuen opiskelun onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Kyselyn tulokset osoittivat, että oppilaitoksissa tehdään **monialaista yhteistyötä**, jossa eri hallinnonalat toimivat yhdessä.

Ohjausta opiskelijan omalla äidinkielellä saa aineiston mukaan vain harva opiskelija. Myös ammatillinen ohjaus oli vähäistä siitäkin huolimatta, että suuri osa opiskelijoista hakeutuu perusopetuksen jälkeen ammatilliseen koulutukseen. Lähes kaikki oppilaitokset (92 %) laativat aikuisten perusopetuksen opiskelijoille **henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman** ja sen osana henkilökohtaisen opinto-ohjelman. **Työelämätaitojen** opettamiseen liittyvässä kysymyksessä eniten mainintoja saivat viestintä- ja ilmaisutaitojen opetus sekä työelämään tutustumisjaksot.

Aiemmin suoritettu osaaminen ja sen hyväksi lukeminen todettiin vastauksissa lyhentävän opiskelijan opiskeluaikaa. Suurin osa eli 90 % kyselyn oppilaitoksista käytti osaamisen tunnistamiseen todistuksia. Testejä ja haastatteluja käytti kumpaakin 75 % oppilaitoksista. Sen sijaan opinnäytteet, portfoliot tai näyttökokeet olivat melko vähän käytettyjä tapoja.

Selvityksessä kartoitettiin myös **tukitoimien menetelmiä**. Yli 90 % vastaajista kartoittaa maahanmuuttajien tukitoimien tarvetta haastatteluin. Usein käytettyjä menetelmiä olivat testit, kognitiivisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn mittaaminen sekä erityisopettajan tai psykologin konsultoiminen. Eniten **käytettyjä tukitoimia** olivat puolestaan sanakirjat sekä kohdennettu materiaali ja oppaat. Monessa oppilaitoksessa oli käytössä myös erityiskursseja, läksypajoja ja vertaistukea. Tuki- tai tutoropiskelijaa käytti noin viidennes vastaajista. **Erityisjärjestelyissä** suosituin tapa oli suullinen näyttö kirjallisen ohella tai sen sijaan.

1 JOHDANTO

Iltakoulujen liitto IKLO ry ja Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry selvittivät Opetushallituksen toimeksiannosta aikuisille suunnatun perusopetuksen ja aikuisille suunnatun perusopetukseen valmistavan opetuksen nykytilaa. Selvitys ajoittui murrosvaiheeseen, jolloin aikuisten perusopetusta uudistetaan kokonaisvaltaisesti lainsäädännön, rahoituksen ja opetussuunnitelmien perusteiden osalta. Uusi kurssiperusteinen rahoitus astui voimaan 1.1.2017. Muutokset koskevat lisäksi perusopetuslakia ja -asetusta sekä tuntijakoa. Säädösmuutokset tulevat voimaan vuoden 2018 alussa. Keskeistä on luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen siirtyminen osaksi aikuisten perusopetusta. Tulosohjaus siirtyy työ- ja elinkeinohallinnolta opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen.

Uudessa aikuisten perusopetuksen mallissa on kaksi vaihetta: alkuvaihe ja päättövaihe. Alkuvaiheeseen voi sisältyä lukutaitovaihe, mikäli opiskelijan luku- ja kirjoitustaito on puutteellinen tai se puuttuu kokonaan. Uudenlaisella mallilla haetaan yhtenäistä opintopolkua, joka vastaa paremmin opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin. Opetussuunnitelman perusteet kattavat näin ollen koko aikuisten perusopetuksen. Perusopetukseen valmistava opetus rajataan vuoden 2018 alusta lähtien esi- ja perusopetusikäisille.

Aikuisten perusopetuksen kohderyhmä koostuu pääosin maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista. Näin ollen kokonaisuudistuksessa on keskeisesti huomioitu kotoutumista tukevat periaatteet ja toimenpiteet. Kotoutumislain[1] tarkoitus on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Selvityksen tulosten perusteella opiskelijat jatkavat peruskoulusta ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen tai ammatilliseen peruskoulutukseen (ks. taulukko 4). Tämän polun mahdollistaa laadukas aikuisten perusopetus ja sen edelleen kehittäminen. Tähän sivistykselliseen ja yhteiskunnalliseen tehtävään vastataan kansanopistoissa, aikuislukioissa, lukion aikuislinjoilla, kansalaisopistoissa sekä ammatillisissa oppilaitoksissa.

Nyt käsillä oleva selvitys kuvaa aikuisten perusopetusta ja perusopetukseen valmistavaa opetusta erityisesti opiskelijoiden, opetuksen ja ohjauksen näkökulmasta (luvut 5-7). Lisäksi huomioidaan aikuisten perusopetuksen kokonaisuudistuksen vaikutukset perusopetuksen lainsäädäntöön, rahoitukseen ja opetussuunnitelmien perusteisiin ja tuntijakoasetukseen. Luvut on kirjoitettu osittain dialogisesti siten, että tuloksien rinnalla käydään kehittävää keskustelua. Selvitys kuvaa aikuisten perusopetuksen nykytilannetta, tarjoaa aineistoa ja tietoa aikuisten perusopetuksessa työskenteleville opettajille, suunnittelijoille ja hallinnolle.

Selvityksen ovat laatineet KM Heidi Vesa Suomen Kansanopistoyhdistyksestä ja opetusneuvos Erja Vihervaara Iltakoulujen liitosta.

1 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010
http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386

2 AIKAISEMMAT SELVITYKSET

Aikuiset maahanmuuttajat perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa

Opetushallituksen toimeksiannosta tehtiin vuonna 2011 selvitys aikuisista maahanmuuttajista perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa.[2] Kysely osoitettiin suomenkielisille aikuislukioille ja lukioiden aikuislinjoille sekä niille kansanopistoille, joilla oli lupa järjestää perusopetusta ja/tai lukiokoulutusta. Selvityksen tarkoituksena oli hankkia perustietoa koulutustarjonnasta, koulutuksessa olevista, heidän valinnoistaan ja koulutuspoluistaan. Tarkoituksena oli kartoittaa maahanmuuttajaopiskelijoiden eri opetussuunnitelmavaihtoehtoja ja ottaa huomioon heidän lähtötilanteensa ja koulutuspolkunsa.

Ohjausryhmä esitti tuolloin seuraavaa:

- aikuisille suunnatun perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen ilman aikarajoitusta
- perusopetukseen valmistavan opetuksen perusteisiin erikseen aikuisia koskevat määräykset
- perusopetukseen valmistavan opetuksen kestoksi 770 oppituntia
- valmistavan opetuksen saavutettavuuden parantaminen siten, että opetus taataan myös oppivelvollisuuden ylittäneille opiskelijoille
- vieraan kielen opintojen tai toisen kotimaisen kielen korvaamismahdollisuus oman äidinkielen opinnoilla
- uskonnonopetuksen vaihtoehdoksi kaikille yhteinen katsomusaine etiikka.

Oppivelvollisuusiän ylittäneet maahanmuuttajat

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 21.10.2013 työryhmän[3], jonka tehtävänä oli valmistella oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien mahdollisuutta peruskoulun oppimäärän suorittamiseksi. Työryhmä laati aikaisempien hankkeiden ja selvitysten pohjalta ehdotukset pysyviksi järjestämis- ja rahoituskeinoiksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen suorittamiseen. Työryhmä esitti ehdotuksensa 1) perusopetuksen saatavuuden varmistamiseksi, 2) koulutuksen rahoituksen kehittämiseksi, 3) opiskeluajan toimeentuloedellytysten turvaamiseksi, 4) opetuksen sisältöjen ja opetusjärjestelyjen parantamiseksi sekä opettajien osaamisen ja kelpoisten opettajien saatavuuden parantamiseksi.

2 Aikuiset maahanmuuttajat perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Selvitys lukuvuodesta 2010-2011. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2012:4. http://www.oph.fi/download/140729_Aikuiset_maahanmuuttajat_perusopetukseen_valmistavassa_opetuksessa_perusopetuksessa_ja_lukiokoulutuksessa.pdf

3 Aikuisten maahanmuuttajien perusopetus. Kehittämisehdotukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:23. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75246/tr23.pdf

Työryhmän esitykset korostivat seuraavia asioita:

- kohderyhmän tarpeisiin vastaaminen
- aikuisten perusopetuksen rakenne ja rahoitus tukemaan paremmin yksilöllisiä ja joustavia koulutuspolkuja
- opiskelijan toimeentulon turvaaminen
- opettajien osaamisen vahvistaminen
- järjestäjäverkon kattavuuden arvioiminen
- ohjauksen ja tietopohjan kehittäminen
- herätetään keskustelua perusopetuksen tarpeesta.

3 AIKUISILLE SUUNNATTUA PERUSOPETUSTA JA PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVAA OPETUSTA JÄRJESTÄVÄT OPPILAITOKSET

Aikuisille suunnatusta perusopetuksesta (oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus) säädetään perusopetuslain (628/1998) 46 §:ssä, perusopetusasetuksen (852/1998) 8 §:ssä sekä **valtioneuvoston asetuksen** perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) 5 ja 7 §:ssä. Aikuisten perusopetuksen uudet säädökset tulevat voimaan 1.1.2018.[4]

Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille. Aikuisten perusopetusta voi järjestää myös perusopetuslain 7 §:n mukaan rekisteröity yhteisö tai säätiö. Luvan siihen voi myöntää valtioneuvosto ja luvan myöntämisen edellytyksenä on, että opetuksen järjestäminen perustuu erityiseen koulutus- ja sivistystarpeeseen ja koulutuksen järjestäjä ja kunta ovat sopineet asiasta. Kansanopistossa oppivelvollisuusiän ylittäneille annettavan opetuksen järjestämiseen ei edellytetä kuntasopimusta. Järjestämislupa voidaan myöntää alueellisen tai valtakunnallisen koulutus- ja sivistystarpeen perusteella.

Kunnat järjestävät aikuisten perusopetusta aikuislukioissa, kansalaisopistoissa, kansanopistoissa, ammatillisen aikuiskoulutuksen tai oppivelvollisuuskoulun yhteydessä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaston (syksy 2016) mukaan aikuisten perusopetuksessa (yli 17-vuotiaat) opiskeli yhteensä **2863** opiskelijaa. Yksityisissä oppilaitoksissa heistä oli **1363**, joista kansanopistoissa opiskeli **883**. Maahanmuuttajille suunnatussa valmistavassa opetuksessa opiskeli kaikkinensa **5643** opiskelijaa, joista kunnan järjestämässä **5086** ja yksityisissä oppilaitoksissa **398**. Yli 17-vuotiaita valmistavassa opetuksessa oli **976**.[5]

Aikuisten perusopetuksen rahoitus

Aikuisten perusopetuksen uudistus kohdistuu keskeisellä tavalla kyseisen koulutusmuodon rahoitusjärjestelmään. Aikuisten perusopetus muuttui kokonaan valtiorahoitteiseksi 1.1.2017. Muutoksen myötä kuntien rahoitusosuus poistui ja valtiolle lisättiin nykyinen kuntien rahoitusosuutta vastaava osuus. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen rahoituksen laskenta perustuu vastedes suoritettuihin kursseihin. Kurssin hinta on järjestäjäneutraali. Vuoden 2018 alusta lukien valmistavan opetuksen rahoitus ei koske enää oppivelvollisuusiän ylittäneitä. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus rajataan vain esiopetus- ja oppivelvollisuusikäisille.

4 Laki perusopetuslain 1 ja 46 §:n muuttamisesta (1507/2016):
http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161507
Valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen 8 ja 10 §:n muuttamisesta (136/2017):
http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170136
Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 ja 7 §:n muuttamisesta (135/2017):
http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170135

5 Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit
http://vos.uta.fi/rap/

Aikuisten perusopetuksen tarve

Valtaosa aikuisten perusopetuksen opiskelijoista on maahanmuuttajataustaisia. Vuonna 2015 Suomeen saapui yhteensä 32 400 turvapaikanhakijaa, joista ala-ikäisiä oli 8500 ja yksin tulleita n. 3000. Turvapaikanhakijoiden äkillinen kasvu vaati nopeaa valmistelutyötä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Tilanteeseen vastattiin asettamalla ohjausryhmä, jonka tehtävänä oli valmistella ja sovittaa yhteen turvapaikanhakijatilanteesta ja kasvavasta maahanmuutosta aiheutuvat toimenpiteet.[6] Ohjausryhmän loppuraportti sisälsi väliraportissa esitettyjen toimenpiteiden tilannekatsauksen sekä uusia toimenpide-esityksiä.[7] (Ks. myös Nissilä 2016[8].)

Vuonna 2015 Suomeen tulleista alaikäisistä turvapaikanhakijoista 3024 saapui ilman huoltajaa (n. 9 % kaikista turvapaikanhakijoista). Heistä n. 20 % oli 16–17-vuotiaita, joista lähes kaikki sijoitettiin Nuoret turvapaikanhakijat kansanopistoissa (NUTUKKA) -ohjelmaan, joka on kansanopistojen turvapaikkaprosessin ajalle järjestämää koulutusta ja tuettua asumista 16–17-vuotiaille ilman huoltajaa Suomeen tulleille turvapaikanhakijoille. Ohjelmaan osallistui lukuvuonna 2015–2016 lähes 600 nuorta 20 kansanopistossa. Vuoden 2015 syksyllä tapahtunut äkillinen turvapaikanhakijoiden lisääntyminen näkyi myös tämän selvityksen aineistossa. Oppilaitoksista 85 prosenttia ilmoitti ottavansa opiskelijoiksi turvapaikanhakijoita. Opetus- ja kulttuuriministeriö täsmensi tietoa esiopetusikäisten ja oppivelvollisuusikäisten lasten turvapaikanhakijoiden opiskeluoikeudesta laatimassaan tiedotteessa, jonka pääviesti oli, että lainsäädäntö ei rajoita turvapaikanhakijoiden opiskelua.[9]

Tulevaisuudessa opetuksen ja siihen liittyvän oppimisympäristön tulee näin ollen olla joustava, tehokas ja yksilöllisen erilaisuuden huomioiva. Eri kulttuuritaustaisten opiskelijoiden opettaminen edellyttää opettajilta monimuotoista asiantuntemusta.

6 Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide-esitykset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:1. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/64983/MaahanmuuttajienKoulutuspolut.pdf

7 Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide-esitykset II. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:5 (loppuraportti). http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79439/okm05.pdf

8 Nissilä, L. Opetushallitus. Blogi. http://www.oph.fi/ajankohtaista/blogi/101/0/aikuisten_perusopetus_uudistuu (22.12.2016)

9 Tiedote turvapaikanhakijoiden opiskelusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö. 25.1.2017. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Verkkouutiset/Liitteet/Turvapaikanhakijoiden_opiskelusta_pxivitetty_250117.pdf

4 KYSELYN TOTEUTUS

Kysely osoitettiin suomenkielisille aikuislukioille, lukioiden aikuislinjoille sekä niille kansanopistoille ja muille opistoille, joilla on lupa järjestää perusopetusta. Aikuislinjoista kyselyyn osallistuivat oppilaitokset, joissa aikuisten opetus järjestetään erillään nuorten opetuksesta. Vastaukset annettiin sähköisesti kyselylomakkeella. Kyselylomake toimitettiin myös sähköisesti liitteenä etukäteen tutustuttavaksi ja käsiteltäväksi ennen vastausten täyttämistä verkossa.

Kyselyyn vastasi myös muutamia sellaisia oppilaitoksia, jotka eivät järjestä aikuisille suunnattua perusopetusta eivätkä perusopetukseen valmistavaa opetusta. Koska kyselyllä kartoitettiin lukuvuoden 2016–2017 tilannetta, aineistosta käsiteltiin vain ne oppilaitokset, jotka järjestävät aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Tässä aineistossa oli 15 aikuislukiota, 2 lukion aikuislinjaa, 17 kansanopistoa ja 3 kansalaisopistoa. Jokin muu -kohdan oli vastaajista merkinnyt 4 oppilaitosta, jotka olivat kategorisoineet itsensä joko kunnan järjestämään perusopetukseen, ammatilliseksi oppilaitokseksi tai toiseksi asteeksi. Näin ollen aineiston oppilaitosten kokonaismäärä oli 41.

Opetushallituksen ja selvityksen tietojen perusteella aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden mukaista opetusta antaa lukuvuonna 2016–2017 yhteensä 47 oppilaitosta, jolloin kyselyn vastausprosentti oli hyvä (87 %). Aikuisille suunnattua perusopetusta ja perusopetukseen valmistavaa opetusta tarjotaan eri puolilla Suomea. Maakunnallista jakautumista lukuvuonna 2016–2017 kuvataan kartassa 1.

Kyselyyn vastanneista oppilaitoksista kahden sijaintikunnan koko oli alle 10 000 asukasta. Keskisuureksi (10 000 – 50 000 asukasta) vastaajista määritteli puolestaan 14. Suuren (yli 50 000 asukasta) sijaintikuntansa mukaisesti vastasi 25 oppilaitosta.

5 KYSELYN TULOKSET JA KEHITTÄMISAJATUKSIA

5.1 Vieraskielisten opiskelijoiden määrä

Kyselyssä selvitettiin oppilaitoksissa opiskelevien vieraskielisten[10] osuutta. Lisäksi selvitettiin tämänhetkinen tilanne aikuisten perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestämisessä sekä suunnitelmista järjestää aikuisten perusopetusta lukuvuonna 2017–2018. Lukuvuonna 2016–2017 valtaosalla vastaajista (37) on vieraskielisiä opiskelijoita perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa. Perusopetukseen valmistavaa opetusta ilmoitetaan olevan 16 oppilaitoksella. Lukuvuonna 2017–2018 39 oppilaitosta suunnittelee järjestävänsä aikuisten perusopetusta (perusopetukseen valmistavaa opetusta ja/tai aikuisten perusopetusta) (ks. taulukko 1).

TAULUKKO 1. VIERASKIELISTEN OPISKELIJOIDEN MÄÄRÄ JA AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN OPPILAITOKSISSA

	Oppilaitosten vastaukset (N=41)			
	Kyllä	%	Ei	%
Vieraskielisiä opiskelijoita	37	90	4	10
Järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta	16	39	25	61
Suunnitelma järjestää perusopetusta lukuvuonna 2017-2018	39	95	2	5

Kyselyyn vastanneet oppilaitokset (41) ilmoittivat myös vieraskielisten ja kaikkien opiskelijoiden lukumäärän tilastointipäivän 20.9.2016 mukaan. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ilmoitettiin olevan 677 opiskelijaa, jotka kaikki olivat vieraskielisiä. Perusopetuksen alkuvaiheen opetuksessa olevia opiskelijoita oli yhteensä 676, joista vieraskielisiä 633 (93,6 %). Varsinaisessa perusopetuksessa olevia opiskelijoita oli puolestaan 1763, joista vieraskielisten osuus oli 1478 (83,8 %). Perusopetuksen päättötodistuksen kalenterivuonna 2016 suoritti 574, joista vieraskielisiä oli 446 (77,7 %) (ks. taulukko 2).

10 Vieraskielisellä tarkoitetaan henkilöä, jonka äidinkieli on väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) tarkoittamassa väestötietojärjestelmässä muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty ulkomaalaislain 2, 161 §:ssä tarkoitettu oleskelukortti.

TAULUKKO 2. VIERASKIELISTEN JA KAIKKIEN OPISKELIJOIDEN MÄÄRÄ.

TILANNE TILASTOINTIPÄIVÄNÄ 20.9.2016.

(N= 41)	Lukumäärä	
Perusopetuksen valmistavassa opetuksessa olleet opiskelijat	677	
Heistä vieraskielisiä		677
Perusopetuksen alkuvaiheen opetuksessa olleet opiskelijat	676	
Heistä vieraskielisiä		633
Varsinaisessa perusopetuksessa olleet opiskelijat	1763	
Heistä vieraskielisiä		1478
Perusopetuksen päättötodistuksen kalenterivuonna 2016 suorittaneet opiskelijat	574	
Heistä vieraskielisiä		446

Kyselyssä tuli hyvin esiin oppilaitosten vahva maahanmuuttajakoulutuksen tarjonta (taulukko 2). Iso osa (29) **järjestää myös muuta maahanmuuttajille suunnattua koulutusta.** Muu koulutus oli suomen kielen kursseja, kansanopistojen kehittämää Nutukka-koulutusta, omaehtoista kotoutumiskoulutusta, lukemiseen ja kirjoittamiseen valmentavaa koulutusta, varsinaista luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, ruotsin kielen kursseja, vapaan sivistystyön maahanmuuttajalinjoja, ammatillisen koulututukseen valmentavaa koulutusta (VALMA), suomen kielen linja maahanmuuttajille sekä ammatillista koulutusta.

TAULUKKO 3. JÄRJESTÄÄKÖ OPPILAITOKSENNE MUUTA MAAHANMUUTTAJILLE SUUNNATTUA KOULUTUSTA?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti
1.	Kyllä	29	71
2.	Ei	12	29
	Yhteensä	**N= 41**	**100**

Kartta 1.

AIKUISILLE SUUNNATTU PERUSOPETUS JA PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVA OPETUS LUKUVUONNA 2016-2017

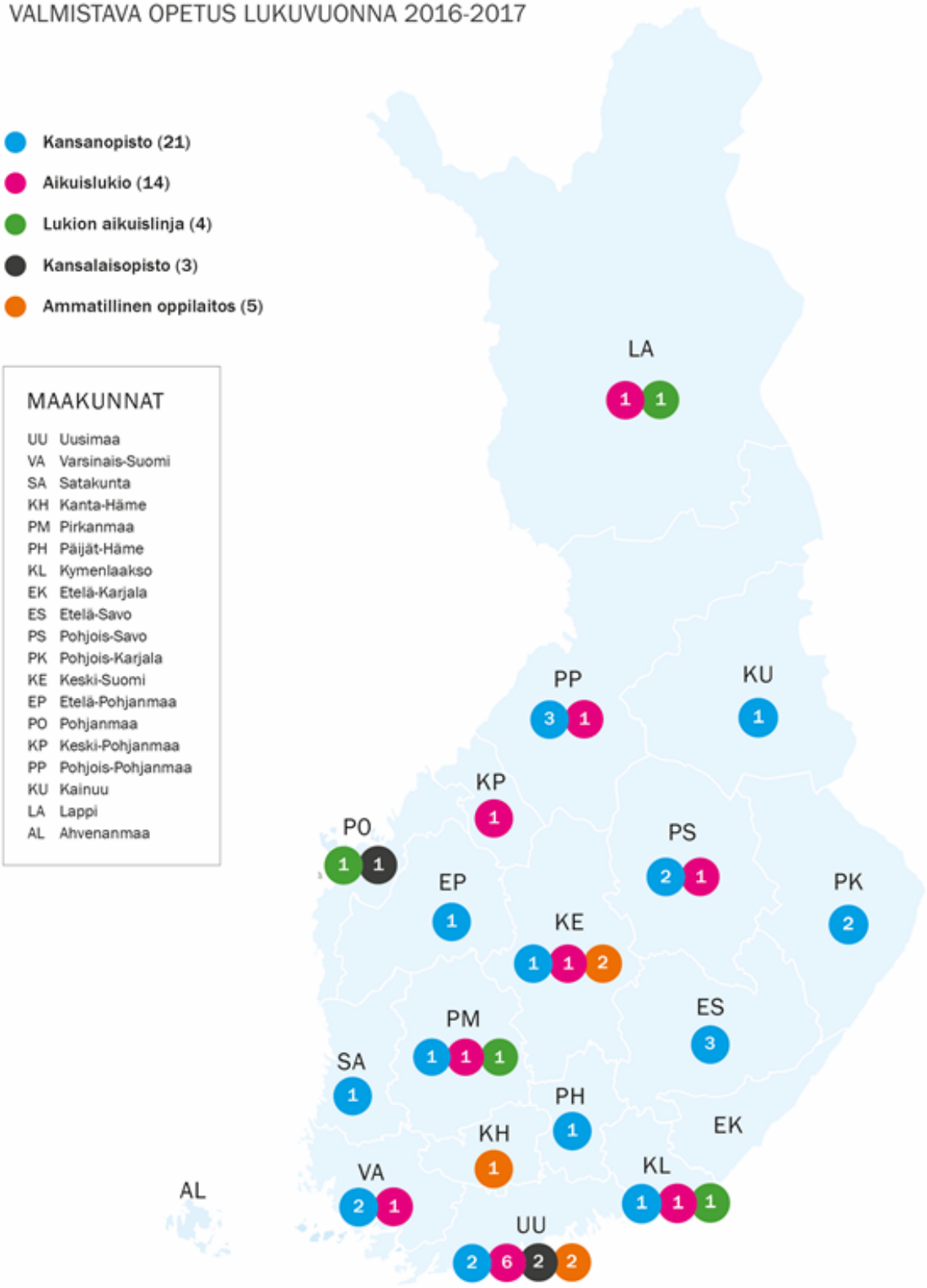

5.2 Opiskelijoiden lähtötilanne ja jatkoon hakeutuminen

Selvityksessä kartoitettiin usealla eri kysymyksellä opiskelijoiden lähtötilannetta ja jatkoon pääsemiseen liittyviä seikkoja. Oppilaitoksilta kysyttiin opiskelijaksi ottamisen perusteita perusopetuksen valmistavaan opetukseen. Vastaajista 16 ilmoitti opiskelijaksi ottamisen perusteeksi: *suomen kielen taito ei riitä/ei sovellu perusopetukseen tai muihin jatko-opintoihin.* Muu-kohtaan tuli lähes yhtä monta vastausta (11) ja ne ryhmittyivät aiheisiin *koulunkäynti-tausta ja opiskelijan kokonaistilanne.* Muihin vaihtoehtoihin a) *Kaikki maahanmuuttajat ohjataan suoraan valmistavaan opetukseen* tuli yksi vastaus, b) *Ikä*, valitsi yhteensä 8 oppilaitosta ja c) *oppimistaidot/motivaatio* merkitsi myös kaikkinensa 8 vastaajaa.

Opiskelijoiden opetuskielen lähtötason arvioiminen

Meneillään olevassa aikuisten perusopetuksen uudistuksessa kiinnitetään huomiota erityisesti maahanmuuttajien tarpeisiin, sillä maahanmuuttajat ovat aikuisten perusopetuksen tyypillisin kohderyhmä. Vuoden 2018 alussa voimaan tulevissa perusopetuslain säädöksissä (perusopetuslain 46 §) sanotaan, että opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä laadittava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.[11] Nyt tehdyn kyselyn perusteella valtaosa aikuisille suunnatun perusopetuksen ja perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäjistä kartoittaa opiskelijoiden opetuskielen taidon lähtötason, ks. taulukko 4. Testipiste-projektissa (ESR) on eri oppilaitosten (Axxell, Amiedu, Edupoli ja Eiran aikuislukio) yhteistyönä kehitetty kielitaidon lähtötasotestausta.[12]

TAULUKKO 4. TESTATAANKO OPISKELIJOILTA OPETUSKIELEN TAIDON LÄHTÖTASO?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti
1.	Kyllä	37	90
2.	Ei	4	10
	Yhteensä	**N=41**	**100**

Opiskelijoiden hakeutuminen koulutukseen ja muualle

Kyselyssä kysyttiin myös, mitä kautta opiskelijat tulevat oppilaitokseen. Vastaukset jakautuivat tasaisesti kaikkiin annettuihin vaihtoehtoihin, jotka olivat

- TE-toimisto (23 %)
- sosiaalitoimisto (20 %)
- vastaanottokeskus (20%)
- kunnan opetustoimi (19 %).

11 Laki perusopetuslain 1 ja 46 §:n muuttamisesta http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161507?search%5Ball%5D=huomioon&search%5Bkohdista%5D=koko&search%5Btype%5D=tekstihaku

12 Kotouttaminen.fi. Työ- ja elinkeinoministeriön palvelu. (24.2.2017) http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/tyon_tueksi/tyokalut/testipiste

Muuksi vaihtoehdoksi ilmoitettiin (18 %):

- omaehtoinen hakeutuminen
- nuorisotyö
- muut oppilaitokset.

Oppilaitoksilta kysyttiin opiskelijoiden jatkosuunnitelmista perusopetuksen jälkeen. Vastaajien piti merkitä kolme suurinta ryhmää. **Kyselyn perusteella nämä kolme suurinta ryhmää olivat ammatillinen peruskoulutus, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus sekä työelämä.** Muu-kohdan valitsi 11. Tähän kirjattiin työharjoittelut ja -kokeilut, aikuiskoulutuksen ammattitutkinto ja ei tietoa jatkosta (ks. taulukko 5).

TAULUKKO 5. MISSÄ OPISKELIJAT JATKAVAT PERUSOPETUKSEN JÄLKEEN?

(MERKITSE KOLME SUURINTA RYHMÄÄ.)

	Vastaus (3 suurinta ryhmää)	Lukumäärä
1	Lukioon valmistavassa koulutuksessa	7
2	Jossain muualla	11
3	Lukiossa	18
4	**Työelämässä**	**25**
5	**Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus**	**28**
6	**Ammatillisessa peruskoulutuksessa**	**35**

Lisäksi kysyttiin **jatkoon pääsyyn vaikuttavista esteistä** (ks. taulukko 6). Merkittävin este oli **puutteellinen kielitaito.** Toiseksi eniten mainintoja sai huono keskiarvo ja perhesyyt. Muiksi syiksi ilmoitettiin turvapaikkaprosessin keskeytyminen, työssäkäynti, epärealistiset odotukset ja maahanmuuttajataustaisuus.

TAULUKKO 6. MITKÄ OVAT JATKOON PÄÄSEMISEN PÄÄASIALLISET ESTEET?

	Vastaus	Lukumäärä
1	Ei tietoa	4
2	Jokin muu	6
3	Terveydelliset syyt	7
4	Taloudelliset syyt	12
5	Opiskelijan haluttomuus jatkaa opintoja	13
6	**Perhesyyt**	**16**
7	**Huono keskiarvo**	**18**
8	**Puutteellinen kielitaito**	**32**

5.3 Opetuksen järjestäminen

Tässä osiossa oppilaitoksilta kysyttiin opetukseen liittyvistä asioista kuten katsomusaineiden opetuksesta, opetuksesta omalla äidinkielellä, toisen kotimaisen kielen opetuksesta vapauttamisesta, opetusmenetelmistä, täydennyskoulutuksesta, oppimateriaaleista sekä kulttuurin tuntemuksesta.

Oman äidinkielen opetus

Oman äidinkielen ylläpitämistä ja kehittämistä pidetään yleisesti tärkeänä, sillä vahva kielellinen ja kulttuurinen identiteetti tukee opiskelijan kotoutumista. Maahanmuuttajien oman äidinkielen opetuksen tarjonta osoittautui tämän selvityksen mukaan vähäiseksi. Ainoastaan kahdessa vastauksessa mainittiin oman äidinkielen opetus: dari, venäjä ja persia. Tilanne ei ole edellisen kyselyn (ks. alaviite 2) jälkeen muuttunut. Muuta opetusta opiskelijan omalla äidinkielellä tarjosi 7 oppilaitosta. Tarjonnassa oli uskontoa, opintoihin liittyvää tukea somaliksi ja arabiaksi, tukiopetusta ja läksytukea. Johtopäätöksenä voitaneen todeta, että syitä vähäiseen äidinkielen opetuksen tarjontaan lienevät taloudellisten resurssien puute sekä kelpoisten opettajien saaminen.

Kehittämisajatuksena voisi olla jokin vaihtoehtoinen tapa järjestää oman äidinkielen opetusta. Se voisi olla valtakunnallinen verkko-opetustarjonta ja/tai opiskelija voisi korvata toisen kotimaisen kielen tai vieraan kielen opinnot oman äidinkielen opinnoilla. Viimeksi mainittu tapa tosin edellyttäisi oman äidinkielen aseman muuttamista oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitetun perusopetuksen tuntijaossa ja vastaavasti opetussuunnitelman perusteiden muuttamista.[13]

Uskonto ja elämänkatsomustieto

Aikuisten perusopetuksessa opiskelee useista eri uskonnollisista yhdyskunnista olevia ihmisiä, mikä luo haasteita oman uskonnon opetuksen järjestämiseen. Uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksesta säädetään perusopetuslaissa[14].

Selvityksen mukaan 16 oppilaitosta (39 %) järjesti muuta katsomusaineiden opetusta kuin elämänkatsomustietoa. Muuta opetusta olivat *evankelis-luterilainen uskonto, islam, ortodoksinen uskonto sekä muut uskonnot.* Edellisessä kyselyssä muuta katsomusainetta järjestäviä oppilaitoksia oli 10 %, joten lisäystä on tullut 29 prosenttiyksikköä. Syynä lienee maahanmuuttajien määrän suuri lisääntyminen.

Kyselyssä kysyttiin myös katsomusaineiden opettajien koulutustaustasta. Enemmistö (34) ilmoitti katsomusaineiden opettajan koulutustaustaksi ylemmän korkeakoulututkinnon. Koulutustaustan sijaan olisi voinut olla hyödyllisempää kysyä opettajan kelpoisuudesta[15].

13 Aikuiset maahanmuuttajat perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa Selvitys lukuvuodesta 2010-2011. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2012:4. http://www.oph.fi/download/140729_Aikuiset_maahanmuuttajat_perusopetukseen_valmistavassa_opetuksessa_perusopetuksessa_ja_lukiokoulutuksessa.pdf

14 Perusopetuslaki 1998/628, 13 § http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628

15 Asetus Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 1998/986 http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/1998098

Kehittämisajatuksena voisi olla, että järjestettäisiin katsomusrajat ylittävää, eri katsomusten välistä dialogia edistävää ja kulttuurienvälistä ymmärrystä vahvistavaa katsomusopetusta kaikille yhteisen etiikan muodossa. Tämä kehittämisajatus esitettiin jo aikaisemman kyselyn yhteydessä (ks. alaviite 2). Toteuttaminen edellyttää perusopetuslain muutosta.

Oppilaitoksilta kysyttiin myös **toisen kotimaisen kielen opetuksesta vapautettujen** vieraskielisten opiskelijoiden[16] prosentuaalista lukumäärää**.** Oppilaitoksista 12 ilmoitti vapautettujen prosenttimääräksi 100. Vastaavasti 13 vastasi, että heillä ei vapauteta ketään. Vieraskielisten prosentuaalinen osuus vaihteli siis nollasta 100 prosenttiin. Edellisessä kyselyssä vaihteluväli oli prosentteina 44–100.

Selvityksen tulosten perusteella on pääteltävissä, että oppilaitosten linja vapauttaa opiskelija toisen kotimaisen kielen opetuksesta on tiukentunut tai vapautusta opiskelusta ei enää haeta siinä määrin kuin aikaisemmin.

Kulttuurien tuntemus

Aikuisten perusasteen opetusta antavat oppilaitokset ovat kulttuurisesti moninaisia juuri opiskelijoiden taustan myötä. Oppilaitosyhteisössä voidaan yleisesti todeta tärkeäksi tunnistaa ja arvostaa eri kulttuurien erityispiirteitä. Lisäksi on kyettävä toimimaan kulttuurisesti moninaisessa opiskeluympäristössä.

Kulttuurien tuntemuksen opettaminen jakautui melko tasaisesti annettujen vaihtoehtojen kesken. Eniten mainittiin *vieraskielisten ottaminen huomioon opetuksessa* (37). *Tapahtumia ja juhlia järjesti* 35 ja *opettajia koulutti* 28 oppilaitosta. Jotenkin muuten -vastauksia olivat: *omakielinen kieli- ja kulttuurivalmentaja, vapaa-ajan toiminta internaatissa, monikulttuurinen henkilökunta, eri oppiaineissa kulttuurien huomioiminen, kotikansainvälisyys, kielikamutoiminta, kielikahvila, henkilöstökoulutus, yhteisöllinen opiskeluhuolto ja yhteistyö alueen muiden toimijoiden kanssa.*

Kulttuurien tuntemukseen liittyy myös kotikansainvälisyys. Kotikansainvälisyydellä tarkoitetaan kotimaassa tapahtuvaa kansainvälistymistä monissa eri muodoissaan; se voi tarkoittaa mm. sellaisia kansainvälisiä oppimisympäristöjä ja oppimisen sisältöjä, joissa voidaan hyödyntää oman koulun tiloja ja lähiympäristöjä, esimerkiksi syventymistä oman koulun ja seudun kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, osallistumista kansainvälisyyshankkeisiin verkon välityksellä tai tutustumista lähialueen yritysten kansainvälisyyteen.[17]

> Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa 4.2 todetaan, että kotikansainvälisyys on monitahoinen voimavara. Yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöjä sekä suhtautuu moninaisuuteen avoimesti ja myönteisesti. Se antaa kasvutilaa monikerroksisille identiteeteille. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärtämystä, välittämistä ja vastuullista toimintaa. Opetus tukee opiskelijan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.[18]

16 Perusopetuslain 18 §:n mukaan oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot ottaen joltakin osin kohtuutonta. Tällä perusteella maahanmuuttajaoppilas voi saada vapautuksen toisen kotimaisen kielen opiskelusta.
http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628

17 Opetushallitus ja CIMO: Kotikansainvälisyys - Kansainvälisyystaitoja kaikille
http://www.edu.fi/teemat/kansainvalistyminen/103/0/kotikansainvalisyys_-_kansainvalisyystaitoja_kaikille

18 Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Määräykset ja ohjeet 2015:37. Opetushallitus.
http://www.oph.fi/download/167162_aikuisten_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf

Oppimateriaali

Vastausten perusteella voidaan todeta, että tarvetta kaikentyyppiselle materiaalille on paljon (ks. taulukko 10). Verkkomateriaalin, itseopiskelumateriaalin ja testi- ja koemateriaalin kohdalla kysymykseen, missä oppiaineessa materiaalia tarvitaan, lueteltiin oppiaineiden koko kirjo. Erityistoivomuksena materiaaleille oli *selkokielisyys, sanastot*[19] *sekä valtakunnalliset, yhteismitalliset testit.*

Edellisten lisäksi jokin muu -kohdassa toivottiin materiaalia *kulttuurien osaamiseen, monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin, erityisen opiskelijan tukemiseen, luku- ja kirjoitustaidon opettamiseen valtakunnallista mallimateriaalia, opiskeluvalmiuksia kehittävää materiaalia, ajanhallintaan (esim. kello) liittyvää materiaalia, ohjausmateriaalia, aikuisten peruskouluun tarkoitettua materiaalia tai oppikirjoja erotukseksi nuorten materiaaleista* sekä ylipäätänsä selkokielistä materiaalia.

Oppimateriaalin tarve on tunnistettu ja sitä kehitetäänkin monessa paikassa.

Edu.fi -sivuilta löytyy Opetushallituksen teettämää materiaalia monikulttuurisuustaitojen kehittämisestä kouluyhteisössä[20] sekä suomen kielen, yhteiskuntatiedon ja ammattisanojen opiskeluun[21]. Opetushallitus on tuottamassa verkkomateriaalia aikuisten perusopetuksen historiaan, yhteiskuntaoppiin, matematiikkaan ja biologiaan.

Iltakoulujen liiton sivuilta löytyy perusasteen päättövaiheen kokeita[22] (ks. myös Nissilä ym. 2006[23]). Eiran aikuislukion Ainesta on -materiaali[24] pyrkii parantamaan oppimistuloksia erityisesti reaaliaineissa. Erityinen oppimateriaalien kehittämistyö suuntautuu verkko-oppimiseen, joista esimerkkinä on maahanmuuttajien kotoutumista tukeva uusi ilmainen videopohjainen mobiilioppimisalusta Suomi taskussa[25].

19 Sanapaja http://sanapaja.edu.fi/. Sanapajaan kerätään valikoidusti eri oppiaineissa esiintyviä sanoja ja käsitteitä, jotka on selitetty ja osin myös havainnollistettu. Sanoista on saatavilla käännöksiä usealla eri kielellä. Sanapaja ei ole valmis, vaan kasvaa vähitellen uusilla sanoilla ja käsitteillä sekä niiden käännöksillä.

20 Opetushallituksen teettämää materiaalia monikulttuurisuudesta
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/maahanmuuttajien_koulutus/monikulttuurisuustaitojen_kehittaminen_kouluyhteisossa
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/laaja-alainen_osaaminen_ja_aihekokonaisuudet/aihekokonaisuudet/kulttuurien_tuntemus_ja_kansainvalisyys

21 Opetushallituksen teettämää verkkomateriaalia
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/maahanmuuttajien_koulutus/verkkomateriaaleja_opetukseen

22 Iltakoulujen liiton hanke Valuva
www.iltakoulujenliitto.fi / Valuva-hanke / Päättökokeita

23 Nissilä, Leena – Martin, Maisa – Vaarala, Heidi – Kuukka, Ilona 2006: Saako olla suomea? Opas suomi toisena kielenä - opetukseen. Opetushallitus.

24 Ainesta on materiaalia reaaliin
https://hyvatkaytannot.oph.fi/kaytanto/1635/?q=4cf53ec050889bd0e28ed360a85d35f8

25 Suomi taskussa
www.suomitaskussa.eu

TAULUKKO 7. MILLAISILLE OPPIMATERIAALEILLE KOETTE OLEVAN TARVETTA?

	Vastaus	Lukumäärä
1	Jokin muu	13
2	Opinto-oppaat eri kielillä	20
3	**Itseopiskelumateriaali**	**28**
4	**Verkkomateriaali**	**31**
5	**Testi- ja koemateriaali**	**31**

Täydennyskoulutus

Kyselyssä selvitettiin opettajien täydennyskoulutustarvetta (ks. taulukko 8). Lähes puolet vastaajista (19) halusi täydennyskoulutusta arviointiosaamiseen.

Perusopetuslain[26] mukaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää edellytyksiä itsearviointiin. Oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti. Nämä arvioinnin tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohtia myös aikuisten perusopetuksessa.

> *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan (luku 7.1.) opiskelijoita ohjataan myös vertaisarviointiin ja kannustetaan antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille erilaisissa oppimistilanteissa. Opiskelijoiden edellytyksiä itsearviointiin ja itsearviointitaitoja kehitetään vähitellen.*[27]

Jotakin muuta koulutusta halusi 12 vastaajista. Esiin nostettuja koulutustarpeita olivat *opetustoimen ja kotoutumisen lainsäädännön tuntemus, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, kielitietoinen opetus, kielitaidon lähtötason arviointi, opintojen henkilökohtaistaminen, näyttöjen arviointi, kohderyhmän tunteminen ja tarpeiden huomioiminen, verkko-opetus, vähäisen koulutustaustan omaavien jatkopolkujen suunnitteluosaaminen.*

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että arviointiin liittyvää täydennyskoulutusta kaivataan eniten. Arviointia voi oletettavasti vaikeuttaa mm. se, että maahanmuuttajien osaamisen ja oppimisvaikeuksien tunnistaminen on hankalaa. Aina ei pystytä päättelemään, onko osaamattomuus tai oppimattomuus harjaantumisvaikeutta, lukivaikeutta, terveydentilasta johtuvaa, kulttuurisista kokemuksista johtuvaa tai jotain muuta. Yleisten arviointikriteereiden käyttö ei toimi, vaan arvioinnissa on tärkeää suhteuttaa arvio opiskelijan omaan etenemiseen ja oppimishistoriaan. (ks. Arvonen, Katva ja Nurminen 2012[28]).

26 Perusopetuslaki 22 §
http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628
27 Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Määräykset ja ohjeet 2015:37. Opetushallitus.
http://www.oph.fi/download/167162_aikuisten_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf
28 Arvonen, Katva ja Nurminen. 2012. Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen. PS-kustannus.

TAULUKKO 8. MILLAISELLE OPETUSHENKILÖKUNNAN TÄYDENNYSKOULUTUKSELLE OLISI TARVETTA?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti
1	Verkko-opetus	3	8
2	Kulttuurien tuntemus	6	15
3	Jokin muu	12	30
4	**Arviointi**	**19**	**48**
	Yhteensä (N)	40	100

Opetusmenetelmät

Opetusmenetelmä määritellään yleisesti opetuksen toteuttamis- tai työtavaksi ja sen tulisi edistää opiskelijan oppimista. Opetusmenetelmiä on paljon ja niiden käyttö riippuu mm. kurssin tavoitteista, opettajan opetustaidoista ja -tyylistä sekä opetettavasta kohderyhmästä. Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavasta opetuksesta ja perusopetuksen tuntijaosta puuttuvat taito- ja taideaineet, mikä osaltaan saattaa vaikuttaa siihen, että kokemuksellinen oppiminen (arjen ilmiöt ja taidot) sekä tekemällä oppiminen jää kohderyhmien opetustavoissa vähäiseksi. Erityisesti alkuvaiheen opiskelijoille se olisi tärkeää.[29]

Kyselyn mukaan opetusmenetelmistä lähiopetuksen lisäksi yleisimmin käytettiin verkko-opetusta (20). Vastausten perusteella sulautuva opetus[30] (12) sekä käänteinen luokkahuoneopetus[31] (11) ovat jonkin verran käytettyjä opetusmenetelmiä.

Jokin muu -vastauksissa esiintyi *samanaikaisopetus, itsenäinen ohjattu opiskelu, vierailut ja opintomatkat, tutustumiskäynnit, kielitietoinen opetus, yksilöllisen oppimisen menetelmä*[32]*, pajatyöskentely, erityisopetuksen menetelmiä, käsitteiden rakentaminen, muualla kuin luokkahuoneessa tapahtuva opetus, projektioppiminen ja työharjoittelu.*

Vastauksissa tuli lisäksi esille kielitietoinen opetus ja samanaikaisopetus. Samanaikaisopetus on mainittu Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (luku 4.4.) yhtenä opetuksen eheyttämisen keinona. Siitä kerrotaan enemmän myös liitteessä 1.

29 Ks. Liite 1. Solmut auki – Opi suomea sujuvasti -hankkeessa opeteltiin suomea luovasti taito- ja taideaineiden kautta

30 **Sulautuva opetus, Blended Learning**, tarkoittaa oppimisympäristöjen sulautumista eli esimerkiksi sitä, että luokkahuone ja virtuaalinen oppimisympäristö sulautetaan yhdeksi kokonaisuudeksi, jossa oppiminen tapahtuu. Sulautuva opetus korostaa opettajakeskeistä opetuksellista näkökulmaa. Sulautuva opetus sekoitetaan usein monimuoto-opetukseen, jossa yhdistyy opetuksen menetelmien monimuotoisuus (mm. luokka-, verkko-, lähi-, etä-, ryhmä- ja luento-opetus).

31 **Käänteinen opetus, Flipped classroom** on monimuoto-opetuksen muoto. Sanalla "käänteinen" viitataan perinteiseen opetusmenetelmään, jossa opettaja ensin opettaa uuden asian oppitunnilla, jonka jälkeen opiskelijat jatkavat aiheen opiskelua kotitehtävinä. Käänteisen opetuksen tavoitteena on saada opiskelijat tutustumaan uuteen asiaan ensin itsenäisesti, minkä jälkeen asian käsittelyä jatketaan yhdessä oppitunnilla. Käänteinen opetus korostaa siten 1) opiskelijan omaa aktiivisuuta oppimisessa, 2) opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta ja 3) teknologian ja Internet-resurssien käyttöä opetuksessa. Menetelmän avulla vapautuu yhteistä aikaa mielekkäälle sosiaaliselle oppimiselle sekä opitun syventämiselle ja soveltamiselle.

32 Esimerkki yksilöllisen oppimisen opetusmallista http://maot.fi/oppimisymparisto/yksilollisen-oppimisen-opetusmalli/

5.4 Ohjaus ja tuki

Opiskelijan tukemiseen ja ohjaamiseen liittyvät ratkaisut ovat kohderyhmästä johtuen opiskelun onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Yhteistyö eri tahojen ja intressiryhmien kanssa on oleellinen osa aikuisten perusopetuksen opetusta. 1.1.2018 voimaan tulevassa perusopetuslain 46 § 6 mom edellyttää, että opetuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä alueella toimivien ammatillisen koulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opetussuunnitelman perusteissa (luku 6.1.) todetaan seuraavaa:

> Aikuisten perusopetuksessa oppilaitos tekee asiakohtaisesti harkiten yhteistyötä eri hallintokuntien ja muiden tahojen kanssa. Yhteistyö työvoimaviranomaisten kanssa on keskeistä erityisesti maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden työllistymisen tueksi. Opetuksen järjestäjän on hyödyllistä tehdä yhteistyötä myös kolmannen sektorin toimijoiden, erityisesti maahanmuuttajien ja romanien omien organisaatioiden sekä kansalaisjärjestöjen kanssa.[33]

Ohjausta voitaisiin kehittää saattamalla monet ohjaukseen liittyvät asiat opiskelijoiden tietoon heidän omalla äidinkielellään. Aikuisopiskelijat tarvitsevat apua paitsi perusasteen opinnoissa myös opinto- ja ammattipolkujen löytämiseen eteenpäin. Ainakin alkuvaiheessa olisi hyvä mahdollisuuksien mukaan käyttää asioimistulkkien palveluita. Näin opiskelijat saisivat oikeaa ja tärkeää tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, koulutuspoluista, oikeuksista ja velvollisuuksista.

Ohjauksen muodot

Kyselyssä selvitettiin sitä, millaista ohjausta ja millaisissa asioissa ohjausta annetaan opiskelijoille (ks. taulukot 9 ja 10). Kyselyn tulokset osoittavat, että oppilaitoksissa tehdään monialaista yhteistyötä, jossa eri hallinnonalat toimivat yhdessä.

Kaikki kyselyyn vastanneet oppilaitokset antoivat ohjausta opintoihin liittyvissä asioissa. Erikseen oli mainittu ohjauskohteena *jatkokoulutuspaikan hakeminen.* Muuten ohjaus jakautui tasaisesti eri sektoreille; *elämänhallintaan liittyviin asioihin* antoi ohjausta 34 oppilaitosta. Tähän aihepiiriin kuuluviksi voidaan katsoa muissa vastauksissa tulleet aiheet kuten *terveydelliset asiat, sosiaaliset suhteet, seksuaalisuus, perheeseen liittyvät asiat ja harrastukset. Viranomaisasiointiin* antoi ohjausta 37 oppilaitosta. Erikseen mainittiin *kansalaistaidot*. *Työelämään* ohjasi 35 oppilaitosta.

33 Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Määräykset ja ohjeet 2015:37. Opetushallitus. http://www.oph.fi/download/167162_aikuisten_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf

TAULUKKO 9. MILLAISISSA ASIOISSA ANNATTE OHJAUSTA?

	Vastaus	Lukumäärä
1	Jossain muussa asiassa, missä?	10
2	Elämänhallintaan liittyvät asiat	34
3	Työelämään liittyvät asiat	35
4	Viranomaisasiointiin liittyvät asiat	37
5	Opintoihin liittyvät asiat	41

Ohjausta opiskelijan omalla äidinkielellä saa vain harva opiskelija. Myös ammatillinen ohjaus on vähäistä siitäkin huolimatta, että suuri osa opiskelijoista hakeutuu perusopetuksen jälkeen ammatilliseen koulutukseen (ks. taulukko 5).

Muuta ohjausta annettiin jokin muu -vastausten perusteella seuraavasti: *asumiseen liittyvää tukea, tulkkipalveluita, verkko-ohjausta, kuraattorin antamaa ohjausta, ainekohtaista tukiopetusta, läksytukea, erityisopettajan ohjausta, opintoavustajien apua, kirjastoon liittyvää ohjausta, opintojen hallinnollista ohjausta, sosiaaliohjausta ja venäjänkielistä ohjausta.*

Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (luku 6.1.) todetaan:

> Oppilaitos tekee työelämäyhteistyötä, joka mahdollistaa opiskelijoiden työelämään tutustumisen sekä luo edellytyksiä heidän työllistymiselleen. Oppilaitosten keskinäistä yhteistyötä tarvitaan erityisesti opiskelijan siirtyessä oppilaitoksesta ja oppilaitosmuodosta toiseen. Eri oppilaitokset voivat tehdä keskinäistä yhteistyötä myös monipuolistaakseen opetustarjontaa ja vahvistaakseen henkilöstön osaamista.[34]

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että yhteistyötä peruskoulun ja ammatillisen koulutuksen kanssa olisi hyvä lisätä. Aikuisten perusopetuksen ohella opiskelijalle olisi hyvä antaa mahdollisuuksia suorittaa työelämäjaksoja ja ammatillisia opintoja. Näin erityisesti nopeasti etenevät opiskelijat pääsisivät ammattitutkinnon suorittamisen alkuun.

TAULUKKO 10. MINKÄLAISTA OHJAUSTA TARJOATTE OPISKELIJOILLE?

	Vastaus	Lukumäärä
1	Jokin muu	9
2	Ohjausta omalla äidinkielellä	12
3	Ammatillinen ohjaus	17
4	**Ryhmänohjaus**	39
5	**Opinto-ohjaus**	40
6	**Henkilökohtainen ohjaus**	41

34 Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Määräykset ja ohjeet 2015:37. Opetushallitus. http://www.oph.fi/download/167162_aikuisten_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf

Työelämätaidot

Kysymyksessä työelämän taitojen edistämisestä saattoi valita vain yhden vaihtoehdon. Vaihtoehtoja olivat *viestintä- ja ilmaisutaitojen opetus, ryhmä- ja tiimitaitojen opetus, tvt -taitojen opetus, vertaisarvioinnin käyttö, työhakutaitojen opettaminen, työelämään tutustumisjaksot sekä asiantuntijavierailut.* Eniten mainintoja saivat viestintä- ja ilmaisutaitojen opetus sekä työelämän tutustumisjaksot. Työnhakutaitojen opettamisessa mainittiin erikseen *CV:n kirjoittamisen opettaminen*. Työpaikkakäyntejä ei maininnut kukaan, mutta niitä on todennäköisesti tehty työelämän tutustumisjaksojen aikana. Myöskään yhtään vastausta ei kerännyt vertaisarvioinnin käyttö. Se saattoi olla vaihtoehtona liian epämääräinen.

Henkilökohtaistaminen ja tukitoimet

Aikuisten perusopetuksen opiskelijoille laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Sen laadinnassa otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan opiskelijan aiemmat opinnot ja muutoin hankittu osaaminen. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan koko koulutuksen ajan. Suunnitelmaa tehtäessä tai sen aikana voidaan löytää henkilökohtaisen tuen tarpeet, esimerkiksi lukivaikeus. Opiskelun tukemiseen tarvitaan eri opettajaryhmien ja eri viranomaisten välistä yhteistyötä.

> Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan (luku 5.2.) tuen tarpeen taustalla voi olla esimerkiksi kielellinen, matemaattinen, motorinen tai tarkkaavaisuuden häiriö. Opiskelijalla voi olla tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen, traumaattisiin kokemuksiin tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi. Oppimisvaikeuksien (esim. lukivaikeus, matemaattinen vaikeus) sekä erilaisten oppimiseen liittyvät haasteiden (esim. traumaattiset kokemukset) erottaminen toisistaan edellyttää usein näiden asioiden asiantuntijoiden konsultaatiota.[35]

Tukitoimien menetelmät

Selvityksessä kartoitettiin erityisten tukitoimien menetelmiä (taulukko 11)**.** Vastaajista 38 oppilaitosta kartoittaa maahanmuuttajien tukitoimien tarvetta haastatteluin. Testit (25)[36], kognitiivisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn mittaaminen (29) sekä erityisopettajan tai psykologin konsultoiminen (27) olivat myös usein käytettyjä menetelmiä.

Tuen tarvetta kartoitettiin pedagogisesti: *aineenopettajien havainnot tunneilla ja eteenpäin ohjaus, kokeissa esiin tulevat ongelmat, aikaisemmat tutkimukset ja testit sekä* monialaisesti: a*puna käytettiin sosiaalityöntekijää ja kaupungin maahanmuuttajatyöntekijää, kuraattoripalveluita, vastaanottokeskuksia, opiskelijoiden hyvinvointi- ja tukiryhmää sekä keskusteluja opiskelijan verkoston kanssa.*

35 Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Määräykset ja ohjeet 2015:37. Opetushallitus. http://www.oph.fi/download/167162_aikuisten_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf

36 Kielellisen tason testauksessa voi käyttää esimerkiksi Testipisteen palveluita. Testipiste on aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus. www.testipiste.eu.

TAULUKKO 11. MINKÄLAISIN MENETELMIN ERITYISIÄ TUKITOIMIA KARTOITETAAN?

	Vastaus	Lukumäärä
1	Jokin muu	8
2	Testit, esim. lukitesti	25
3	Konsultoimalla (erityisopettaja ja/tai psykologi)	27
4	Arvioimalla (kognitiivinen-, psyykkinen- ja sosiaalinen toimintakyky)	29
5	**Haastattelut**	**38**

> Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (luku 5.2.) todetaan, että tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen, opintojen painottaminen opiskelijan tarpeiden mukaan, monipuolinen opinto-ohjaus ja opiskeluhuolto. Opiskelija ohjataan mahdollisuuksien mukaan muiden toimijoiden tukitoimien piiriin. Eri oppiaineille ominaisten opiskelustrategioiden ja monipuolisten työtapojen käyttö edistävät oppimista. (ks. alaviite 35.)

Kyselyn vastausten perusteella eniten käytettyjä tukimuotoja olivat *sanakirjat*[37] sekä *kohdennettu materiaali ja oppaat*. Monessa oppilaitoksessa oli käytössä myös *erityiskursseja ja läksypajoja sekä vertaistukea*.

Kyselyssä ei tarkemmin kysytty vertaistuen muotoa. Sitä voisivat olla parityöt, vierikoulutukset ja arkielämässä, esimerkiksi työssä saatava vertaistuki sekä tukioppilastoiminta. Tuki- tai tutoropiskelijaa käyttääkin noin kolmannes vastaajista.

Myöskään ei pyydetty erittelemään erityiskurssien luonnetta. Kurssit saattavat olla oppimaan oppimisen kursseja, atk-kursseja tai koulukohtaisesti tiettyyn tarpeeseen suunniteltuja kursseja (pienryhmäohjaus, opinnoissa vaikeuksia kokeville ohjauskursseja tms.)

Jokin muu -vastauksissa oli monta mainintaa tukiopetuksen käytöstä sekä henkilökunnan antamasta tuesta (*koulunkäyntiavustaja, terveydenhoitaja, kuraattori, opintopiirit*). Lisäksi käytettiin apuna *verkkopalveluita, erityisopetusta yksilö- ja pienryhmässä, opettajatyöpareja*. Materiaalista mainittiin *kuvasanastot ja visuaalinen materiaali esim. video*. Myös *suullisia kokeita* käytettiin, samoin *selkokielistä puhetta sekä IE-menetelmällä kognitiivisten taitojen vahvistamista*.[38] Sen sijaan tietokonetta, tablettia tai puhelinta apuvälineenä ei maininnut kukaan.

Erilaisten oppijoiden liitto[39] sekä Niilo Mäki -instituutti[40] ovat tuottaneet runsaasti tukimateriaalia, joka sopii myös maahanmuuttajien opetukseen.

37 Selvitys Suomessa äidinkieleksi rekisteröityjen kielten sanakirjoista
http://www.kotus.fi/files/1783/mamu_sanakirjoja_2010_oph.pdf
38 Instrumental Enrichment –menetelmä perustuu ohjattuihin ajattelutaitoja kehittäviin harjoitteisiin ja niiden tuottaman uusien taitojen ja ajattelumallien siirtämiseen henkilön arjen toimintatapoihin.
http://www.ph-muistiyhdistys.fi/paaoma/mita-on-instrumental-enrichment/
39 Erilaisten oppijoiden liitto
http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi
40 Niilo Mäki Instituutti
www.nmi.fi – LukiMat-sivusto www.lukimat.fi

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen asetetaan vuonna 2018 voimaan tulevissa uudistetuissa aikuisten perusopetuksen säädöksissä merkittäväksi tavaksi joustavoittaa opiskelijan etenemistä koulutusasteelta toiselle. 1.1.2018 voimaan tulevassa perusopetuslain 46 §:ssä todetaan, että aikaisemmin suoritetut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa.

Aiemmin hankitun osaamisen hyödyntäminen on olennainen piirre aikuisten opetuksessa. Aiemmin suoritettu osaaminen ja sen hyväksi lukeminen oletetusti lyhentää opiskelijan opiskeluaikaa. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman luvussa 7.5 todetaan näin:

> Aikuisten perusopetuksessa voidaan perusopetuslain 18 § 1-kohdan nojalla ottaa huomioon opiskelijan aiemmin suorittamat opinnot. Kyseisen säännöksen mukaan opiskelijan opetuksessa voidaan ottaa huomioon tilanne, jossa opiskelijalla katsotaan olevan ennestään perusopetuksen oppimäärää joltakin osin vastaavat tiedot ja taidot. Tämä tarkoittaa, että opiskelijalle voidaan lukea hyväksi muualla suoritettuja opintoja, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisia. Kun opiskelijalle luetaan hyväksi opintoja muista suomalaisista oppilaitoksista, pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin.[41]

Aikuisten perusopetuksen oppimäärää vastaavaa osaamista voidaan myös todeta ja arvioida perusopetuslain (38 §) ja -asetuksen (23 §) mukaisessa *erityisessä tutkinnossa.* Tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat tutkittavassa oppiaineessa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja. Tutkinnossa todetusta osaamisesta annettavista todistuksista on määräykset näiden opetussuunnitelman perusteiden luvuissa 7.6 ja 7.7.

Suurin osa (36) kyselyn oppilaitoksista käyttää osaamisen tunnistamiseen todistuksia. *Testejä ja haastatteluja* käytti kumpaakin 30 oppilaitoksista. Sen sijaan opinnäytteet, portfoliot tai näyttökokeet olivat melko vähän käytettyjä tapoja. Avovastauksissa todettiin lisäksi *opetuksen aikana tapahtuva tunnistaminen, ensimmäisten kurssien suorittaminen kiitettävin arvosanoin sekä alkukartoitus.*

Työkaluja osaamisen tunnistamista ja tunnustamista varten kehitetään parhaillaan mm. Omppu – Ohjausta maahanmuuttajan perusopetuspolulle -hankkeessa. EU-rahoitteisessa projektissa on tarkoitus luoda valtakunnallinen malli, jolla maahanmuuttajien yleissivistävää osaamista voidaan tunnistaa ja edistää mahdollisimman tehokkaasti. Mukana ovat muun muassa Tampereen, Turun ja Oulun kaupungit, Tampereen yliopisto, Eiran aikuislukio sekä Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia.[42]

41 Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Määräykset ja ohjeet 2015:37. Opetushallitus. http://www.oph.fi/download/167162_aikuisten_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf

42 Omppu-hanke https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S20816

Henkilökohtaistaminen

Opetuksen henkilökohtaistamisen voinee todeta välttämättömäksi, jotta koulutuspolku on mahdollisimman joustava eikä turhaan pitkity. Se auttaa huomaamaan tuen tarpeen, mikä puolestaan voi vähentää keskeyttämistä tai karsia päällekkäisiä opintoja.

> Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (luku 5.1.) todetaan, että henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ohjaa opiskelijan tiedollista ja taidollista kehittymistä koko opintojen ajan. Suunnitelmassa jäsennetään opiskelun tavoitteet ja arvioidaan niiden saavuttamiseen kuluva aika yhdessä opiskelijan kanssa. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tulee perustua opiskelijan valmiuksiin, aiemmin opitun tunnistamiseen sekä opiskelun tavoitteisiin. Opiskelijan opiskeluhistoria ja elämäntilanne, erityisesti aikaisemmat opintosuoritukset ja oppimiskokemukset tulee ottaa huomioon henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa.

Opintojen henkilökohtaistamisessa käytetyin työkalu oli kyselyn mukaan (ks. taulukko 12) opiskelijan opiskelusuunnitelman tekeminen (36 vastausta). Osaamisen lähtökartoitus oli käytössä lähes yhtä monella (35). Elämäntilanteenkin kartoittaa 28 oppilaitoksista. Sen sijaan seurantasuunnitelman tekee vain puolet oppilaitoksista. Avovastauksissa mainittiin lisäksi *joustava etenemistahti, eritasoiset kokeet, itseopiskelumateriaali, erilaiset tehtävät, jaetaan ryhmät tason mukaan, selvitetä*än mahdollisuudet etäopiskeluun ja *itsenäisesti suoritettavat kurssit.*

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että joustavat opiskelu- ja opetuskäytänteet ovat varsin tyypillisiä aikuisten perusopetuksen ja laajemmin aikuiskoulutuksessa käytettyjä. Ne ovat edellytys aikuisten opiskelijoiden opinnoissa etenemiselle ja menestymiselle.

1.1.2018 voimaan tulevassa perusopetuslain 46 §:n 6 mom todetaan, että opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritetut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä laadittava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa määritellään opintojen aloitusvaihe, suoritettavat kurssit ja muut opiskelun keskeiset sisällöt, opiskeluaika, opintojen suorittamistavat sekä muut tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävät asiat, joista määrätään tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon opiskelijalle aiemmin tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen toteutuminen. Lähtötason määrittely tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Suunnitelman toteuttamista seurataan, ja se päivitetään tarvittaessa.[43]

43 Laki perusopetuslain 1 ja 46 §:n muuttamisesta http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161507?search%5Ball%5D=huomioon&search%5Bkohdista%5D=koko&search%5Btype%5D=tekstihaku

TAULUKKO 12. MITEN OPINTOJA HENKILÖKOHTAISTETAAN?

	Vastaus	Lukumäärä
1	Jotenkin muuten	7
2	Mitataan oppimisvalmiudet	13
3	Tehdään opintojen seurantasuunnitelma	20
4	**Kartoitetaan opiskelijan elämäntilanne**	**28**
5	**Tehdään osaamisen lähtötasokartoitus**	**35**
6	**Tehdään opiskelusuunnitelma**	**36**

Opetusjärjestelyt

Eriyttävistä opetusjärjestelyistä suosituin tapa oli suullinen näyttö kirjallisen ohella tai sen sijaan (33). Pidennetty aika kokeessa (34) ja sanakirjan käyttöoikeus (31) ovat vanhoja hyviä käytänteitä. Vieraskielisyyden otti huomioon arvioinnissa 26 (ks. taulukko 13). Tietokone oli käytössä vain 15 oppilaitoksessa. Oppilaitoksista 19:sta oli mahdollisuuksia käyttää avustajaa.

Jokin muu -vastauksissa esiin tulleita tapoja olivat *selkokielinen materiaali ja kokeet, pari- ja ryhmäkokeet, aineistokokeet, vertaistuki testitilanteessa, yksilöllistetty oppimateriaali, suullisella kokeella täydentäminen sekä opiskeluvalmentajan tuki.*

TAULUKKO 13. MINKÄLAISIA ERITYISJÄRJESTELYITÄ ON KÄYTÖSSÄ AIKUISTEN PERUSOPETUKSESSA?

	Vastaus	Lukumäärä
1	Jokin muu	9
2	Tietokoneen käyttö kokeessa	15
3	Avustajan käyttö	19
4	Vieraskielisyys otetaan huomioon arvioinnissa	26
5	**Sanakirjan käyttö kokeessa**	**31**
6	**Suullinen näyttö kirjallisen ohella tai sen sijaan**	**33**
7	**Pidennetty aika kokeessa**	**34**

LIITE 1. HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ

Tähän liitteeseen on koottu joitakin esimerkkejä oppilaitoksissa käytössä olevista hyvistä käytännöistä.

Islamin opetus monimuoto-opetuksena ja kuntarajat ylittävänä

Seitsemän kunnan yhteinen Turun E-seutuhanke ja Opetushallituksen osarahoitus ovat mahdollistaneet islamin virtuaalikoulun toteuttamisen. Rahoituksella on hankittu laitteita, kameroita ja yhteyssilta, joka on mahdollistanut usean luokan samanaikaisen osallistumisen opetukseen. www.turku.fi/virta

Kurssit ovat monimuotokursseja, jotka koostuvat erilaisista lähi- ja etäopetustavoista: lähitunnit, reaaliaikaiset etäluennot, luentotallenteet, itsenäinen työskentely, verkko-opetus, etätapaamiset, esitykset ja kirjallinen koe. Välineinä käytetään Moodlea ja Adobe Connect Prota.

Opettajan ajatuksia on blogissa https://blog.edu.turku.fi/etaopetusfi/2012/02/23/ensimmainen-islamin-monimuotokurssi-turussa-2011/

Each One Teach One!

Joissakin aikuislukioissa on käytössä Each One Teach One -menetelmä. Sitä kutsutaan myös nimillä **kielikamutoiminta tai tandem**. Menetelmässä on kaksi oppijaa, jotka kummatkin opettavat toisilleen omaa äidinkieltään ja kulttuuriaan, kahden kesken, vapaamuotoisissa tapaamisissa. Se, miten oppijat haluavat oppia kieltä, on täysin parin valittavissa ja voi vaihdella esim. tekstien lukemisesta ja tehtävien tekemisestä yhdessä lenkillä tai kahvilla käymiseen tai kokkaamiseen. Kieliä ei puhuta sekaisin, vaan puolet ajasta keskitytään toiseen kieleen ja puolet toiseen tai joka toinen kerta puhutaan toista ja joka toinen kerta toista kieltä.

Kielikahvilat

Kielikahvilat ovat monesti kirjastopalveluihin kuuluvaa toimintaa, jota järjestävät monet kaupungit. Kielikahvilassa osallistujien taustat ovat moninaiset, mutta kaikilla on sama päämäärä: oppia paremmin suomen kieltä. Oppiminen tapahtuu yhdessä suomenkielisten vapaaehtoisten kanssa rennosti jutellen, ei teoriaa pänttäämällä.

Samanaikaisopetus[44]

Erityisesti valmistavassa koulutuksessa opiskelijoilla on isot erot osaamisessa. Tämä asettaa erityiset vaatimukset monipuolisten, aktivoivien ja eriyttävien työtapojen käytölle. Hyväksi työmuodoksi on koettu samanaikaisopetus. Samanaikaisopetus on kahden tai useamman opettajan välinen työmuoto, jossa molemmilta edellytetään aktiivista osallistumista heterogeenisen opiskelijaryhmän opetukseen samassa fyysisessä tilassa. Samanai-

44 Helsingin yliopistossa toimivan Koulutuksen arviointikeskuksen kokoamaa materiaalia http://www.helsinki.fi/cea/opetuksenjaoppimisentuki/koulu/yleinen_tehostettu_ja_erityinen_tuki/yhteistyo_roolit_ja_oppilashuolto/yhteisopettajuus.html

kaisopetusta voidaan toteuttaa myös vuorottelevana opetuksena, jaetun ryhmän opetuksena, pistetyöskentelynä, eriytyvänä opetuksena, joustavana ryhmittelynä ja tiimiopettamisena. Kansainvälisten tutkimusten mukaan samanaikaisopetuksen käyttöä estää se, että sitä ei tueta opetussuunnitelmassa.

Valmistavassa opetuksessa on aikuislukioissa käytetty oppiainepareina lähes kaikkia mahdollisia yhdistelmiä. Usein toisena osapuolena on S2-kieli.

Solmut auki – Opi suomea sujuvasti

Turun iltalukiossa toteutettiin Opetushallituksen rahoittama hanke Solmut auki. Hankkeessa korostuivat erityisesti taito- ja taide-aineet, jotka yleissivistävässä aikuiskoulutuksessa jäävät tietopuolisen opetusaineiston jalkoihin. Tavoitteena oli, että opiskelijalle jäisi jostakin toiminnosta pysyvä harrastus tai taito, jonka myötä hän voisi paremmin integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan. Kohderyhmä käsitti oppivelvollisuusiän ylittäneitä maahanmuuttajia, joiden joukossa on niin luku- ja kirjoitustaidottomia kuin lukiossa opiskelevia nuoria aikuisia ja vanhempiakin maahanmuuttajia. Hanke sopi myös sellaisille opiskelijoille, joille perinteiset opetusmenetelmät eivät sovi tai riitä, ja jännittäjille, lievästi keskittymishäiriöisille, koulua käymättömille tai vähän koulua käyneille henkilöille.

Opetusmenetelmiä pyrittiin sulauttamaan toisiinsa. Pääpaino oli kuitenkin tekemisessä. Työpajojen tarkoituksena oli, että opiskelija oppi suomea, teki luovaa työtä ja tutustui eri taito- ja taideaineisiin. Suomea opetettiin taiteen ja tekemisen keinoin monella tavalla. Opettaja Maarika Alsi: *”Kun opiskelija maalaa, näyttelee, liikkuu tai hoitaa eläimiä, hänen kaikkia aistejaan aktivoidaan (näkö – visuaalisuus/taide, kuulo – musiikki/draama, tunto – eläimet, haju – kotitalous) kuten myös koko kehoa (liikunta/draama).”*

Perussanaston oppi käytännön tilanteissa, sillä kaikki toiminnot tapahtuivat suomen kielellä. Draama ja musiikki kehittivät sanastoa ja replikointia sen jälkeen, kun kielitaito oli jo kehittynyt riittävästi, jotta oppija pystyi keskustelemaan yksinkertaisista asioista dialogin muodossa. Kotitaloudessa ja kuvataiteissa harjoiteltiin perussanastoa. Käytännön harjoituksia toteutettiin käymällä kaupassa ruokaostoksilla ja taidenäyttelyissä. Käsityöt ja liikunta opettivat sanastoa sekä ohjeiden vastaanottamista ja niihin reagoimista. Käsityöt aktivoivat myös kehittämään omasta kotimaasta peräisin olevia käsityötaitoja ja luomaan niistä tulevaisuuden ammatin. Hankkeeseen kuuluviin työpajoihin pyrittiin saamaan vapaaehtoisia päivälukioiden opiskelijoita, jotta syntyisi kontakteja suomalaisiin aikuisiin.

Kulttuuriviikot

Jo usean vuoden ajan on Kiteen Evankelisella Kansanopistolla toteutettu helmikuun aikana kulttuuriviikot, joiden aikana opiston kaikki kansalaisuudet valmistavat ohjelmia ja esittelevät omaa kulttuuriaan. Kulttuuriviikkoa edeltävällä viikolla pääosa oppitunneista käytetään esitysten, ohjelmien ja postereiden valmistamiseen. Vielä esityksiä edeltävinä päivinä opiskelijat valmistavat maistiaisiksi yleisölle oman kulttuurinsa ruokia ja herkkuja.

Työskentely esitysten onnistumiseksi innostaa opiskelijoita toimimaan yhdessä. Tavallisesti eri opintoryhmissä opiskelevat samasta kulttuurista tulleet henkilöt tekevät aktiivisesti yhteistyötä. Kulttuuriviikoilla on ollut suuri merkitys niin opiskelijoiden keskinäisen yhteistyön lisääntymiselle kuin paikallisen väestön kanssa tutustumiselle. Vaikka esitykset ja posterit ym. tehdäänkin kulttuureittain, lisääntyy opiskelijoiden kulttuurienvälinen kanssa-

käyminenkin huomattavasti kulttuuriviikkojen aikana. Kaikki ovat yhdessä suunnittelemassa ohjelman aikatauluja, tilaisuuksien juontajan tehtäviä, juhlasalin koristelua, postereiden sijoittelua yms. Usein ainoana yhteisenä kielenä kulttuurien välisessä kommunikoinnissa on suomen kieli. Näin opiskelijat saavat kulttuuriviikkojen aikana huomaamattaan runsaasti suomen kielen käytön harjaannusta.

Kulttuuriviikkojen valmistelun ja toteutuksen aikana opiskelijoille tulee harjoitusta lähes koko oppiaineiden kirjon osalta, tietotekniikasta musiikkiin ja historiasta suomen kieleen. Omien ohjelmiensa valmistamisen aikana opiskelijat tutustuvat oman maansa historiaan, maantietoon, kulttuuriin, koulutukseen, terveydenhuoltoon, luontoon, talouteen jne. Seuratessaan taas muiden kulttuurien tekemiä esityksiä he saavat monipuolista tietoa useista eri maista ja kulttuureista.

Ensin opiskelijat esiintyvät kenraaliharjoituksena opiston toisille opiskelijoille ja henkilökunnalle, sitten seuraa ulkopuoliselle yleisölle tarkoitettu esitys, joihin tulee mm. koululuokkia sekä muita alueen asukkaita. Kaikki esitykset ja posterit tehdään suomeksi ja kaikki esitykset pidetään myös suomen kielellä. Esityksiin kuuluu usein myös tanssia, laulua ja soittoa, jolloin myös yleisö pääsee mukaan. Esitysten jälkeen yleisöllä on mahdollisuus jäädä tutustumaan postereihin, jolloin kunkin kulttuurin edustajat ovat vastailemassa kysymyksiin. Näin opiskelijat ja paikallinen väestö pääsevät luontevasti tutustumaan toisiinsa.

LIITE 2. KYSELYLOMAKE

Kysely aikuisten perusopetuksesta

Syksy 2016
Selvityksen laatijat:
Suomen Kansanopistoyhdistys ry ja Iltakoulujen liitto ry
Tilaaja: Opetushallitus

Selvitys aikuisten perusopetuksesta

Arvoisa aikuisten perusopetuksen järjestäjä,

Opetushallitus selvittää yhteistyössä Suomen Kansanopistoyhdistyksen ja Iltakoulujen liiton kanssa aikuisten perusopetuksen järjestämisen nykytilaa. Jokainen vastaus on ensiarvoisen tärkeä, sillä kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään mm. opetussuunnitelmien perustetyössä.

Kysely kattaa aikuisten perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuksen (sisältäen perusopetuksen alkuvaiheen). Kysely osoitetaan suomenkielisille aikuislukioille ja lukioiden aikuislinjoille sekä niille kansanopistoille ja muille opistoille, joilla on lupa perusopetuksen järjestämiseen. Aikuislinjoista kyselyyn osallistuvat oppilaitokset, joilla on oma opinnoista vastaava henkilö/apulaisrehtori ja aikuisten opetus järjestetään erillään nuorten opetuksesta.

Vastaukset annetaan sähköisesti tällä Digium-kyselylomakkeella 9.12.2016 mennessä. Kyselylomake on toimitettu sähköisesti liitteenä etukäteen tutustuttavaksi ja käsiteltäväksi oppilaitoksessanne ennen vastausten täyttämistä verkossa.

Kyselyn täyttämiseen menee opetustarjonnasta riippuen arviolta 20 - 40 minuuttia. Kysely täytetään vai niiltä osin mitä koulutusta oppilaitoksessa järjestetään. Kysely tulee täyttää kerralla, sillä se ei tallennu järjestelmään ennen kuin olette lähettäneet vastaukset painamalla viimeisen sivun Lähetä-painiketta.

Lisätietoa ja yhteyshenkilöiden tiedot löytyvät perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille toimitetusta sähköisestä saatekirjeestä.

1. Oppilaitoksen tyyppi

( ) aikuislukio
( ) lukion aikuislinja
( ) kansanopisto
( ) kansalaisopisto
( ) Jokin muu, mikä? _____

2. Missä on oppilaitoksesi sijaintimaakunta?

( ) Ahvenanmaa
( ) Etelä-Karjala
( ) Etelä-Pohjanmaa
( ) Etelä-Savo
( ) Kainuu
( ) Kanta-Häme
( ) Keski-Pohjanmaa
( ) Keski-Suomi
( ) Kymenlaakso
( ) Lappi
( ) Pirkanmaa
( ) Pohjanmaa
( ) Pohjois-Karjala
( ) Pohjois-Pohjanmaa
( ) Pohjois-Savo
( ) Päijät-häme
( ) Satakunta
( ) Uusimaa
( ) Varsinais-Suomi

3. Oppilaitoksen sijaintikunnan koko

( ) Alle 10 000 asukasta
( ) Keskisuuri 10 000 - 50 000 asukasta
( ) Suuri yli 50 000 asukasta

4. Onko oppilaitoksessa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tai perusopetuksessa vieraskielisiä opiskelijoita lukuvuonna 2016 - 2017?
(Vieraskielinen on henkilö, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame)

( ) Ei
( ) Kyllä

5. Järjestääkö oppilaitoksessanne perusopetukseen valmistavaa opetusta?

( ) Ei
( ) Kyllä

6. Suunnitteletteko järjestävänne aikuisten perusopetusta (perusopetukseen valmistavaa opetusta ja/tai aikuisten perusopetusta) lukuvuonna 2017 - 2018?

( ) Ei
( ) Kyllä

7. Vieraskielisten ja kaikkien opiskelijoiden lukumäärä
Tilanne tilastointipäivänä 20.9.2016

Perusopetuksen valmistavassa opetuksessa olleet opiskelijat

_____
Perusopetuksen alkuvaiheen opetuksessa olleet opiskelijat

_____
Varsinaisessa perusopetuksessa olleet opiskelijat (luokat 7-9)

_____
Perusopetuksen päättötodistuksen kalenterivuonna 2016 suorittaneet opiskelijat

_____
Perusopetuksen alkuvaiheen opetuksessa olevista opiskelijoista vieraskielisiä

_____
Varsinaisessa perusopetuksessa olevista opiskelijoista vieraskielisiä (luokat 7-9)

_____
Perusopetuksen päättötodistuksen kalenterivuonna 2016 suorittaneista opiskelijoista vieraskielisiä

_____

8. Järjestääkö oppilaitoksenne muuta maahanmuuttajille suunnattua koulutusta?

( ) Ei
( ) Kyllä, mitä? _____

9. Toisen kotimaisen kielen opetuksesta vapautettujen vieraskielisten opiskelijoiden prosentuaalinen määrä lukuvuonna 2016-2017.

Toisen kotimaisen kielen opetuksesta vapautettujen vieraskielisten opiskelijoiden määrä koko perusopetuksen oppimäärän (7-9 lk) suorittavilla (0-100%).

_____

10. Kuinka monta erilaista S2-kurssia on oppilaitoksenne tarjonnassa?

_____

11. Tarjotaanko vieraskieliselle opiskelijalle oman äidinkielen opetusta?

( ) Ei
( ) Kyllä,missä kielissä? _____

12. Tarjotaanko vieraskieliselle opiskelijalle muuta opetusta hänen omalla äidinkielellään?

( ) Ei
( ) Kyllä, mitä? _____

13. Katsomusaineiden opetus lukuvuonna 2016-2017
Järjestetäänkö oppilaitoksessanne muuta katsomusaineiden opetusta kuin elämänkatsomustieto?

( ) Ei
( ) Kyllä, mitä? _____

14. Millainen on katsomusaineiden opettajan koulutustausta?

( ) Ylioppilas
( ) Ylempi korkeakoulututkinto, mikä? _____
( ) Alempi korkeakoulututkinto, mikä? _____
( ) Toisen asteen tutkinto, mikä? _____
( ) Jokin muu, mikä? _____

15. Mitkä ovat opiskelijaksi ottamisen perusteet perusopetukseen valmistavaan opetukseen ottamiselle?

[ ] Kaikki maahanmuuttajat ohjataan suoraan valmistavaan opetukseen
[ ] Suomen kielen taito eri riitä/ei sovellu perusopetukseen tai muihin jatko-opintoihin
[ ] Ikä
[ ] Oppimistaidot/motivaatio
[ ] Muu, mikä? _____

16. Otatteko opiskelijoiksi turvapaikanhakijoita?

( ) Ei
( ) Kyllä

17. Testataanko opiskelijoilta opetuskielen taidon lähtötaso?

( ) Ei
( ) Kyllä

18. Mitä kautta opiskelijat tulevat oppilaitokseen?

[ ] TE-toimisto
[ ] Sosiaalitoimisto
[ ] Vastaanottokeskus

[ ] Kunnan opetustoimi
[ ] Jostain muualta, mistä? _____

19. Missä opiskelijat jatkavat perusopetuksen jälkeen?
Merkitse kolme suurinta ryhmää.

[ ] Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus
[ ] Ammatillisessa peruskoulutuksessa
[ ] Lukioon valmistavassa koulutuksessa
[ ] Lukiossa
[ ] Työelämässä
[ ] Jossain muualla, missä? _____

20. Millaisissa asioissa annatte ohjausta?

[ ] Opintoihin liittyvät asiat
[ ] Elämänhallintaan liittyvät asiat
[ ] Viranomaisasiointiin liittyvät asiat
[ ] Työelämään liittyvät asiat
[ ] Jossain muussa asiassa, missä? _____

21. Minkälaista ohjausta tarjoatte opiskelijoille?

[ ] Ryhmänohjaus
[ ] Henkilökohtainen ohjaus
[ ] Opinto-ohjaus
[ ] Ammatillinen ohjaus
[ ] Ohjausta omalla äidinkielellä
[ ] Jokin muu, mikä? _____

22. Minkälaisin menetelmin erityisiä tukitoimia kartoitetaan?

[ ] Haastattelut
[ ] Testit, esim. lukitesti
[ ] Arvioimalla (kognitiivinen-, psyykkinen- ja sosiaalinen toimintakyky)
[ ] Konsultoimalla (erityisopettaja ja/tai psykologi)
[ ] Jokin muu, mikä? _____

23. Minkälaisia erityisiä tukitoimia aikuisten perusopetuksessa käytetään?

[ ] Erityiskurssit
[ ] Kohdennettu materiaali, oppaat
[ ] Sanakirjat
[ ] Muut apuvälineet
[ ] Vertaistuki
[ ] Tutor-opiskelijat
[ ] Läksypajat
[ ] Jokin muu, mikä? _____

24. Millaisilla menettelytavoilla muuta aikaisemmin hankittua osaamista tunnistetaan ja luetaan hyväksi oppilaitoksessanne?

[ ] Todistukset
[ ] Näyttökokeet
[ ] Testit
[ ] Haastattelut
[ ] Portfolio
[ ] Opinnäyte
[ ] Jokin muu, mikä? _____

25. Lyhentääkö aikaisemmin hankitun osaamisen hyväksilukeminen opiskeluaikaa?

( ) Ei
( ) Kyllä

26. Miten opintoja henkilökohtaistetaan?

[ ] Kartoitetaan opiskelijan elämäntilanne
[ ] Tehdään osaamisen lähtötasokartoitus
[ ] Mitataan oppimisvalmiudet
[ ] Tehdään opiskelusuunnitelma
[ ] Tehdään opintojen seurantasuunnitelma
[ ] Jotenkin muuten, miten? _____

27. Mitkä ovat jatkoon pääsemisen pääasialliset esteet?

[ ] Huono keskiarvo
[ ] Puutteellinen kielitaito
[ ] Taloudelliset syyt
[ ] Perhesyyt
[ ] Terveydelliset syyt
[ ] Opiskelijan haluttomuus jatkaa opintoja
[ ] Ei tietoa
[ ] Jokin muu, mikä? _____

28. Miten tuette opetuksessa eri kulttuurien tuntemusta?

[ ] Kouluttamalla opettajia
[ ] Järjestämällä tapahtumia ja juhlia
[ ] Vieraskielisten huomioiminen opetuksessa
[ ] Jotenkin muuten, miten? _____

29. Miten edistätte työelämätaitoja?

( ) Opettamalla viestintä- ja ilmaisutaitoja
( ) Opettamalla ryhmätyö- ja tiimitaitoja
( ) Opettamalla tvt-taitoja
( ) Opettamalla työnhakutaitoja
( ) Käyttämällä vertaisarviointia
( ) Työelämään tutustumisjaksolla
( ) Asiantuntijoiden vierailuilla
( ) Työpaikkakäynneillä
( ) Jokin muu, mikä? _____

30. Millaisille oppimateriaaleille koette olevan tarvetta?

[ ] Opinto-oppaat eri kielillä
[ ] Verkkomateriaali, missä oppiaineessa? _____
[ ] Itseopiskelumateriaali, missä oppiaineessa? _____
[ ] Testi- ja koemateriaali, missä oppiaineessa? _____
[ ] Jokin muu, missä oppiaineessa? _____

31. Millaiselle opetushenkilökunnan täydennyskoulutukselle olisi tarvetta?

( ) Kulttuurien tuntemus
( ) Arviointi
( ) Verkko-opetus
( ) Jokin muu, mikä? _____

32. Minkälaisia opetusmenetelmiä lähiopetuksen lisäksi käytetään aikuisten perusopetuksessa?

[ ] Verkko-opetus
[ ] Sulautuva opetus (Blended Learning)
[ ] Käänteinen luokkahuoneopetus (Flipped Classroom)
[ ] Jokin muu, mikä? _____

33. Minkälaisia erityisjärjestelyitä on käytössä aikuisten perusopetuksessa?

[ ] Pidennetty aika kokeessa
[ ] Sanakirjan käyttö kokeessa
[ ] Tietokoneen käyttö kokeessa
[ ] Vieraskielisyys otetaan huomioon arvioinnissa
[ ] Suullinen näyttö kirjallisen ohella tai sen sijaan
[ ] Avustajan käyttö
[ ] Jokin muu, mikä? _____

34. Opetuksen- tai koulutuksen järjestäjän sekä vastaajan tiedot

Opetuksen- tai koulutuksen järjestäjän nimi

_____

Vastaajan nimi

_____

Tehtävä organisaatiossa

_____

Sähköpostiosoite

_____

Puhelinnumero _____

35. Vapaa sana

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Kiitos vastauksista.

Verkkojulkaisu
ISBN 978-952-13-6358-0
ISSN 1798-8926

Opetushallitus
www.oph.fi